

ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ανάμεσα σε τέσσερις λόφους

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

FYLATOS PUBLISHING

Copyright για την ελληνική έκδοση
Στρατής Παπαδόπουλος
© Εκδόσεις Φυλάτος, © Fylatos Publishing, Θεσσαλονίκη 2024

Συγγραφέας: ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Επιμέλεια κειμένου: Θοδωρής Παπαδόπουλος © Fylatos Publishing
Γραφιστική επιμέλεια: Χριστίνα Τουρλάκη © Fylatos Publishing

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη και του συγγραφέα, κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

© Εκδόσεις Φυλάτος, © Fylatos Publishing
e-mail: contact@fylatos.com
web: www.fylatos.com

ISBN: 978-960-658-xxxxxx

ΣΤΡΑΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ανάμεσα σε τέσσερις λόφους

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Εκδόσεις Φυλάτος
Fylatos Publishing
MMXXIV

*...στους γονείς μου Δημήτρη και Ελένη
...στην αδερφή μου Φωτεινή*

Περιεχόμενα

Τέσσερις λόφοι	9
Από πού κρατάει η σκούφια μας;	21
Ντώνης	57
Σκιά	69
Και φούμα φούμα	81
27η Οκτωβρίου	91
Ο Αφρικάνος και άμπελος άμπελος καρυδάμπελος	101
«Να με πάρ' ο Θεός παιδί μ' κι άλλον πόλεμο να μη δω»	111
Επιστροφή και αναχώρηση	119
Ελισάβετ	125
Αυτός θα πάρει καλύτερα!	135

Τέσσερις λόφοι

Είναι στιγμές που η μνήμη, χωρίς κάποιον προφανή λόγο, ανακαλεί από τα συρτάρια της διάσπαρτες εικόνες και ήχους και με ταξιδεύει πίσω στο παρελθόν. Μερικές φορές με οδηγεί στα παιδικά μου χρόνια και θυμάμαι όλα εκείνα τα καλοκαίρια, που αμέριμνο παιδί απολάμβανα στην ιδιαίτερη πατρίδα μου.

Το χωριό μου είναι χτισμένο ανάμεσα σε τέσσερις λόφους, που στέκονται γύρω του αιώνιοι, ακοίμητοι φρουροί και προστάτες του· είναι προσφυγικό. Οι κάτοικοί του ήρθαν ξεριζωμένοι από την Ανατολική Θράκη και τον Πόντο. Οι πρώτοι έφτασαν στα τέλη του '22, όταν ακόμη όλη η περιοχή κατοικούνταν αποκλειστικά από Μουσουλμάνους. Μόνο λίγοι Κρήτες χωροφύλακες έμεναν εδώ, σταλμένοι πριν μερικά χρόνια από το ελληνικό κράτος, για τη διατήρηση της έννομης τάξης στις προσαρτημένες βόρειες επαρχίες.

Συνυπήρξαν για μερικούς μήνες ειρηνικά με τους ντόπιους Μουσουλμάνους, παρά τη μεταξύ τους δικαιολογημένη δυσπιστία. Με την αναχώρηση των τελευταίων για τη Μικρά Ασία, το χωριό άδειασε και μπορούσε πλέον να υποδεχτεί περισσότερους πρόσφυγες. Στα τέλη του '23, μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης, έφτασαν και οι

Πόντιοι έποικοι. Εγκαταστάθηκαν σε μεγαλύτερο αριθμό από τους Θρακιώτες και αποτέλεσαν την πλειοψηφία.

Οι πρόσφυγες πρώτης γενιάς μιλούσαν σχεδόν αποκλειστικά ο καθένας τη δική του ντοπιολαλιά. Οι κουλτούρες τους επέμεναν να κρατιούνται ανέγγιχτες. Όμως τα παιδιά που έφεραν μαζί τους, μαζί με αυτά που γεννιούνταν εδώ -τη δεύτερη γενιά προσφύγων- διδάσκονταν στο σχολείο την επίσημη γλώσσα του ελληνικού κράτους. Προέκυψε έτσι μια κάπως ιδιότυπη τρίφωνη ομιλία, όπου ο καθένας χρησιμοποιούσε το ιδίωμα της καταγωγής του, μπολιασμένο με λέξεις της καθομιλουμένης νεοελληνικής.

Αργότερα, με την πάροδο ικανού χρόνου, η λειψανδρία και οι έρωτες ανέλαβαν να διορθώσουν αυτή τη στρέβλωση. Οι μικτοί γάμοι δημιούργησαν νέες οικογένειες. Τα παιδιά τους -η τρίτη γενιά, η γενιά μου- ευθυγραμμίστηκαν πλήρως με τη νεοελληνική, αφαιρώντας σχεδόν όλους τους ιδιωματισμούς από τη γλώσσα τους και τη γλώσσα των παιδιών τους. Μαζί τους αφαιρέθηκε και εκείνη η ιδιαίτερη νοστιμάδα, που τη συναντάς πλέον μόνο στις αναφορές στους αείμνηστους παππούδες και γιαγιάδες και στους αστεϊσμούς μεταξύ των παρεών στο καφενείο.

Πρωί πρωί θυμάμαι, κι ας ήταν καιρός που η σχολική χρονιά είχε τελειώσει, άφηνα το πατρικό μου και έπαιρνα βιαστικά τον δρόμο προς το σχολείο. Οι κήποι της γειτονιάς, γεμάτοι πολύχρωμα λουλούδια, ευωδίαζαν καλύπτοντας στο ακέραιο τις άσχημες μυρωδιές που αναδύονταν από τα κοτέτσια, τους στάβλους και τους ασκέπαστους κο-

πρόλακκους που συναντούσες τότε σε κάθε αυλή. Από τις ανοιχτές πόρτες των σπιτιών ακούγονταν τα ραδιόφωνα. Ο κρατικός σταθμός εξέπεμπε συνεχώς παλιά ωραία λαϊκά και νέο κύμα και λίγο μετά τις γεμάτες μυστήριο φωνές των χαρακτήρων στα ραδιοφωνικά σίριαλ.

Πλησιάζοντας τη μικρή ανηφόρα, πριν την πλατεία με τα καφενεία και τα μπακάλικα, έφταναν στα αυτιά μου οι φωνές των άλλων παιδιών, που κρεμασμένα από τα κάγκελα της περιφραξης του σχολείου, ανήγγειλαν σε όλους ρυθμικά πως:

«Έρ-χε-ται το γά-α-λα... έρ-χε-ται το γά-α-λα!»

Βιαζόμουν τότε να πάρω τη θέση μου ανάμεσά τους. Τα συσσίτια του Εθνικού Οργανισμού Προνοίας ήταν το μεγάλο γεγονός του καλοκαιριού. Μετά το πρωινό με γάλα κακάο και φέτα με βιτάμ και μαρμελάδα, ακολουθούσε πολύωρο ξένοιαστο παιχνίδι στην αυλή. Οι ψηλές καρυδιές με την παχιά σκιά τους μας προστάτευαν από την ηλίαση και στις βρύσες δεξιά της κεντρικής εισόδου σβήναμε τη δίψα μας. Διακόπταμε το παιχνίδι μόνο για να χαιρετίσουμε τους πιλότους των πολεμικών αεροπλάνων που διέρχονταν με εκκωφαντικό θόρυβο από τον ουρανό του χωριού μας, έως ότου αυτά εξαφανιστούν από τα μάτια μας και ακόμη περισσότερο, έως ότου χαθεί ο ήχος από τα αυτιά μας. Για κάποιο λόγο πιστεύαμε πως ο πιλότος, ιπτάμενος ων, διέθετε όραση παρόμοια με του αετού, που το κέντρο της κόρης του ματιού του λειτουργεί ως μεγεθυντικός φακός και του αποκάλυπτε τους ειλικρινείς

και ενθουσιώδεις χαιρετισμούς μας. Ήμασταν δε βέβαιοι πως και αυτός ανταπέδιδε με την ίδια θέρμη.

Το μεσημέρι το παιχνίδι σταματούσε απότομα. Ήταν ώρα να μεταφέρουμε από τις αίθουσες και να στρώσουμε στη σκιά των δέντρων τα τραπεζοκαθίσματα και τα σερβίτσια του φαγητού. Ύστερα πεινασμένοι και ανυπόμονοι, ενημερώναμε για άλλη μια φορά το χωριό με τις παιδικές μας τσιρίδες, πως επιτέλους:

«Έρ-χε-ται το φα-γη-τό... έρ-χε-ται το φα-γη-τό!»

Με το τέλος του γεύματος ακολουθούσε η αντίστροφη διαδικασία. Τα τραπεζοκαθίσματα καθαρίζονταν σχολαστικά και μεταφέρονταν με τάξη στο εσωτερικό του σχολείου, έως την επόμενη μέρα. Συγκεντρωνόμασταν τότε στη μεγάλη αίθουσα όπου μας περίμεναν στρωμένα μικρά κρεβάτια εκστρατείας για έναν απογευματινό υτνάκο. Μπορούμε δικαιολογημένα λοιπόν, να καυχιόμαστε πως η σιέστα αποτελούσε μέρος της καλοκαιρινής μας σχολικής εκπαίδευσης. Μετά την αφύπνιση ακολουθούσε το απογευματινό κολατσό, με φέτα βιτάμ και μερέντα, πριν αμοληθούμε τελικά στους δρόμους για την επιστροφή στα σπίτια μας.

Κατά τα λοιπά σπάνια συνέβαινε κάποιο σημαντικό γεγονός στο χωριό μας. Οι κηδείες δεν παρουσίαζαν εποχικότητα, μπορούσαν να προκύψουν ανά πάσα στιγμή όλο τον χρόνο. Κάθε ξόδι γέμιζε την εκκλησία της Παναγίας με κόσμο και στα κοιμητήρια σιγά σιγά πλήθαιναν οι τάφοι.

Το καλοκαίρι, ιδίως τον Αύγουστο, μετά το τέλος των αγροτικών εργασιών, ήταν η κατάλληλη εποχή για τους

γάμους. Κάθε ένας ήταν σημαντικό κοινωνικό γεγονός. Αφορμή για διασκέδαση, χορό, τραγούδι και οινοποσία μέχρι πρωίας. Άντρες και γυναίκες, ιδιαίτερα οι ελεύθεροι και σε ηλικία παντρείας, φορούσαν τα καλά τους και συμμετείχαν στο σαββατόβραδο και το γαμήλιο γλέντι. Εκεί οι νεαροί έκοβαν τον χορό δίπλα στις κοπέλες και προσπαθούσαν να κλέψουν τις καρδιές τους με τις χορευτικές τους φιγούρες και τη λεβεντοσύνη τους. Στη διάρκεια των γαμήλιων γλεντιών προέκυπταν τα καινούργια ειδύλλια, που κάποια ίσως οδηγούσαν αργότερα στις επόμενες χαρές.

Αραιά και πού έκαναν την εμφάνισή τους στα όρια του χωριού και οικογένειες γύφτων με τα πολύχρωμα κάρτα τους και αργότερα με τα θορυβώδη ημιφορτηγά τους. Είχαν πολλά παιδιά, τα μικρότερα από αυτά τριγυρνούσαν σχεδόν γυμνά. Σταματούσαν έξω από τη νότια είσοδο του χωριού, δίπλα στα κοιμητήρια. Ίσως γιατί εκεί υπήρχε μια βρύση, όπου έβρισκαν το αναγκαίο νερό για τους ίδιους και τα ζώα τους. Ίσως γιατί τους ήταν απαραίτητο για το μαγείρεμα το λάδι που μάζευαν από τα μικρά μπουκαλάκια, τα αφημένα από τους χωριανούς στους τάφους των προγόνων για το άναμμα των καντηλιών. Ίσως πάλι, γιατί η σοφία και η εμπειρία τόσων αιώνων περιπλάνησης που συνοδεύει τη φυλή τους, τους υπαγόρευε πως οι πεθαμένοι είναι λιγότερο ρατσιστές και πιο φιλόξενοι από τους ζωντανούς. Δεν εμφανίζονταν σχεδόν ποτέ στους δημόσιους χώρους, στην πλατεία, στα καφενεία, στα μπακάλικα. Αραιά και πού έβλεπες κάποια από τις ηλικιωμένες γυναί-

κες τους, μαυροντυμένη, να πλησιάζει δειλά τον περίβολο ενός σπιτιού, πριν τη σταματήσουν από μακριά οι φωνές των νοικοκυραίων και τα δύσπιστα βλέμματά τους.

Μια φορά τον χρόνο, μέσα στο καλοκαίρι, σταματούσε στην πλατεία ένα μεγάλο φορτηγό. Ο γύφτος που το οδηγούσε δεν ήταν ούτε βρόμικος, ούτε κακοντυμένος, ούτε έσερνε μαζί του κάποια πολυμελή φασαριόζικη οικογένεια. Αντίθετα ήταν πεντακάθαρος, καλοντυμένος, με κατάλευκο πουκάμισο, γκρι παντελόνι ιππασίας και ψηλές δερμάτινες μπότες, σκέτος λόρδος. Κρατώντας στο χέρι του ένα δερμάτινο καμουτσίκι, κατέβαινε αργά από την καμπίνα του φορτηγού και καθόταν στο καφενείο να απολαύσει τον καφέ του. Τα δάχτυλά του στολισμένα με χρυσά και ασημένια δαχτυλίδια με πολύτιμες πέτρες, μαγνήτιζαν τα βλέμματα. Το φορτίο του αποτελούσαν άλογα, μουλάρια και ταπεινά γαϊδουράκια. Μερικά από αυτά ήταν περιποιημένα, ρωμαλέα, καλά φροντισμένα και προορίζονταν για εμπόριο, για πώληση ή ανταλλαγή. Οι κακές γλώσσες έλεγαν ότι ανάμεσά τους βρίσκονταν καμουφλαρισμένα και μερικά όχι τόσο νεαρά όσο υποστήριζε ο ιδιοκτήτης τους. Ότι πριν γίνουν μέλη της περιοδεύουσας αυτής ζωοπανηγυρης, είχαν τύχει προσεκτικής ατομικής περιποίησης, που συμπεριελάμβανε καλό πλύσιμο, κούρεμα, σχολαστική οδοντική θεραπεία και σε μερικές περιπτώσεις ακόμη και βαφή. Δεν μπορούσες να τα ξεχωρίσεις, παρά μόνο από τις μεγάλες εκπτώσεις που έκανε ο ιδιοκτήτης τους κατά το παζάρεμα της τιμής πώλησής τους και αυτό μόνο αν ήσουν

φυλλιασμένος. Στη ζωή μου συνάντησα κάποιους που ισχυρίζονται πως δε γελάστηκαν ποτέ και από κανέναν, αλλά ούτε έναν που να ισχυρίζεται πως γέλασε γύφτο.

Στο μπροστινό μέρος της καρότσας πάλι, κρυμμένα από αδιάκριτα βλέμματα, υπήρχαν και κάποια άλλα γερασμένα, καχεκτικά, ανήμπορα πλέον για εργασία ζωντανά, καταδικασμένα να τερματίσουν τον βασανισμένο βίο τους σε στομάχια πεινασμένων θηρίων, σε ζωολογικούς κήπους και τσίρκο.

Κάθε βδομάδα ερχόταν ο ψαράς από την Καλαμαριά. Διαλαλούσε με δυνατή φωνή τα ψάρια του και πληρωνόταν με δραχμές ή αυγά. Η εποχή εκείνη διατηρούσε ακόμη ψήγματα ανταλλακτικής οικονομίας. Άπλωνε τις γεμάτες ψαροκασέλες του σε μίαν άκρη της πλατείας και περίμενε τους πελάτες. Μέσα τους, μισοκαλυμμένα στον τριμμένο πάγο, στραφτάλιζαν τα μικρά αφρόψαρα, σαφρίδια, σαρδέλες, γαύροι, με μάτι ζωηρό, ολοζώντανο, με τις πλάτες τους μολυβένιες και τις κοιλιές τους ασημένιες και σφριγηλές. Και πάντα στο πλάι τους ακουμπούσε μια ψαροκασέλα γεμάτη με τα «διάφορα» θαλασσινά και ψάρια δηλαδή, άγνωστα στους περισσότερους, κατάλληλα για να διαλέγουν οι γνώστες και να θαυμάζουν οι ανίδεοι.

Τα απογεύματα οι κήποι γέμιζαν κυρίως με γυναικόκοσμο. Τρυγούσαν τα ώριμα λαχανικά, ξεχορτάριαζαν και πότιζαν με το λάστιχο τα κηπευτικά τους· κι ας είχε μεγάλη έλλειψη το χωριό από νερό. Τόσο σοβαρή, που ο υδρονόμος, αφού πρώτα τους άφηνε να ποτίζουν για κα-

νένα μισάωρο, ανέβαινε μετά στο ψηλότερο μέρος του χωριού, μέχρι τη δεξαμενή και έκλεινε τις βάνες του νερού. Η πράξη του αυτή, ενταγμένη απόλυτα στα πλαίσια της δικαιοδοσίας του, ξεσήκωνε μεγάλη γκρίνια, διαμαρτυρίες και κακεντρεχή σχόλια μεταξύ τους. Ενδιάμεσα έριχναν μερικές συγκαλυμμένες λοξές ματιές στους μπαξέδες των γειτόνων, αγωνιώντας μην τα ξένα φυτά ήταν πιο μεγάλα, πιο ζωηρά και πιο παραγωγικά.

Ούτε ο κινηματογράφος έλειπε από την καλοκαιρινή μας ζωή. Στις αρχές της δεκαετίας του '70 το σχολείο διέθετε τον απαραίτητο εξοπλισμό και μια φορά την εβδομάδα ο Διευθυντής του οργάνωνε προβολές στην πίσω μεγάλη αυλή, χρησιμοποιώντας έναν άδειο τοίχο ως οθόνη. Είχαμε έτσι την ευκαιρία να δούμε ξανά και ξανά την Αστέρω, την Γκόλφω και τα υπόλοιπα ηθικοπλαστικά ποιμενικά δράματα της περιόδου, μέχρις σημείου αποστηθίσεως των έμμετρων διαλόγων τους. Κάποιες φορές μας έδειχνε και επίκαιρα, όπου πρωταγωνιστούσαν μεταξύ άλλων το μυστήρι γνωστού λαοπρόβλητου υπουργού με αποψιλωμένη κεφαλή και η μίζα-μπλί της συζύγου του κυρίου Πρωθυπουργού.

Αργότερα όταν ο εξοπλισμός αφαιρέθηκε από το σχολείο, καθώς ο αριθμός των μαθητών έφθινε με γοργούς ρυθμούς, το κενό ανέλαβε να καλύψει η ιδιωτική πρωτοβουλία. Ο κινηματογράφος «ΑΣΤΡΟΝ» που περιφερόταν από χωριό σε χωριό μέσα στο σκούρο μπλε βαν του ιδιοκτήτη του, φρόντιζε να μας ψυχαγωγεί και να μας μορφώνει σχετικά, προβάλλοντας από εβδομάδα σε εβδομάδα, εναλλάξ, σπαγ-

γέτι γουέστερν και ταινίες κουνγκ φου, γυρισμένες στα περι-
 φημα κινηματογραφικά στούντιο της Σινετσιτά στην Ιταλία
 ή του εξωτικού Χονγκ Κονγκ. Τι σημασία είχε αν οι διάλογοι
 δεν ταίριαζαν με τη δράση της οθόνης; Εμείς παρακολου-
 θούσαμε τα πάντα εκστασιασμένοι.

Οι προβολές διοργανώνονταν σε ένα από τα καφε-
 νεία που λειτουργούσαν εκείνη την εποχή. Με το που άρχιζε
 να νυχτώνει, η πόρτα της «αίθουσας» άνοιγε και οι συνω-
 στισμένοι σινεφίλ ορμούσαμε μέσα, σπρώχνοντας και ποδο-
 πατώντας όποιον καθυστερούσε. Πίσω από την πόρτα, στο
 ταμείο του κινηματογράφου, ένα τυπικό τραπέζι καφενείου
 δηλαδή, με μια ξύλινη καρέκλα με ψάθα, καθόταν ο αιθου-
 σάρχης και μάζευε τα κέρματα των εισιτηρίων που άφηναν
 οι εισερχόμενοι. Συνήθιζε δε να τα στήνει σε στήλες πάνω
 στην επιφάνεια του τραπεζιού, πριν τα τυλίξει σφιχτά σε μα-
 σούρια με λωρίδες χαρτί από σχισμένα φύλλα εφημερίδας
 και τα κλειδώσει καλά στο κασελάκι του ταμείου του.

Η εύρεση ελεύθερου καθίσματος ήταν σχεδόν αδύ-
 νατη για τους αργοπορημένους. Οι πλέον ψυλλιασμένοι το
 κουβαλούσαν μερικές φορές μαζί τους από το σπίτι. Μπαί-
 ναμε με το σούρουπο και βγαίναμε κάποιες ώρες μετά, μέσα
 στα μαύρα σκοτάδια. Το συνολικό χρονικό διάστημα υπε-
 ρέβαινε κατά πολύ τη διάρκεια της ταινίας, λόγω των επα-
 ναλαμβανομένων ολιγόλεπτων διαλειμμάτων για αλλαγή
 κόπιας και συγκολλήσεων του κομμένου, χλιομπαλωμένου
 και καταταλαιπωρημένου φιλμ, που παρά τις φιλότιμες
 προσπάθειες του αιθουσάρχη, τις περισσότερες φορές επα-

νεκκινούσε αρκετές σκηνές πιο κάτω. Για κάνα δυο μέρες μετά, οι κινήσεις μας γίνονταν νευρικές και πιο γρήγορες, προσομοιάζοντας με τις λαβές και τα χτυπήματα των πρωταγωνιστών της οθόνης. Και είναι σίγουρο ότι το ίδιο βράδυ τα περισσότερα αγόρια ονειρεύονταν πως συμμετείχαν στη δράση ως πιστοί σύντροφοι του πρωταγωνιστή και πως η δική τους καίρια επέμβαση, τη στιγμή ακριβώς που ο ήρωας βρισκόταν σε απελπιστική θέση, συνέβαλλε τα μέγιστα στην τελική θριαμβευτική επικράτησή του.

Μερικές φορές έρχονταν στο χωριό οικογένειες από τη Θεσσαλονίκη ή την Αθήνα με παιδιά κοντά στην ηλικία μας. Τα κορίτσια τους φορούσαν όμορφα ρούχα και βόλταραν στους δρόμους με το κεφάλι ψηλά, όλο τουπέ και μυστήριο. Τα αγόρια τους φορούσαν κανονικά δερμάτινα ποδοσφαιρικά παπούτσια, όχι σαν τις δικές μας ταπεινές ελβιέλες. Καμιά φορά έφερναν μαζί τους από εκείνα τα πολύχρωμα περιοδικά κόμικς. Αν έπεφτε κανένα τέτοιο στα χέρια μας, χιλιοδιαβασμένο, χιλιοδιπλωμένο, μας φαινόταν σαν να βρίσκαμε θησαυρό κι ας του έλειπαν μερικές σελίδες.

Εδώ έζησα μέχρι τα δώδεκά μου χρόνια, μέχρι να τελειώσω το Δημοτικό. Κάποια στιγμή η οικογένεια για διάφορους λόγους μετακόμισε στην πόλη. Επισκέπτομαι το χωριό όσο πιο συχνά μπορώ. Χρόνια τώρα το παρακολουθώ να αδειάζει με αξιοπρόσεκτη επιμονή προς τις πόλεις. Το αγαπημένο Δημοτικό Σχολείο, κάποτε σημείο αναφοράς της ζωής μας, τότε που βιαζόμασταν να μεγαλώσουμε,

στέκει τώρα άνεργο εκεί στο πλάι της μικρής πλατείας. Τα παιδιά δε γεμίζουν την αυλή του, δεν τρέχουν στις γειτονιές. Ελάχιστοι γυμνασιόπαιδες παίζουν μπάσκετ στο γήπεδο που αντικατέστησε τον κήπο με τα δέντρα. Πάει και ο ψαράς και το σινεμά και τα ζώα στους στάβλους και οι κόττες στις αυλές. Οι γύφτοι το έχουν βγάλει από τις διαδρομές τους. Λίγοι μόνο κήποι συνεχίζουν να καλλιεργούνται, κι ας έχει λυθεί το πρόβλημα του νερού εδώ και χρόνια.

Κάποιες φορές κάνω βόλτες στις γειτονιές του. Σπίτια έρημα και κλειστά, κάποια από εκείνα ακόμη τα χρόνια. «Τι να έγιναν άραγε οι ένοικοί τους;» αναρωτιέμαι. Να η κερασιά του μπαρμπα-Αντρέα, που πρώτη από όλες την τρυγούσαμε κρυφά και εκ του ασφαλούς, αφού πρώτα τον βλέπαμε να ανηφορίζει τον δρόμο προς το καφενείο. Να η άσπρη μουριά και δίπλα της -αλήθεια, πώς ψήλωσε έτσι;- η κυδωνιά. Από τα κλαδιά της γκρεμοτσάκιστηκα μια μέρα προσπαθώντας να φτάσω ένα γεμάτο, χνουδωτό, ώριμο κυδώνι. Σπάνια ανταμώνω άνθρωπο-κάποτε συναντώ κάποιον άγνωστο νέο κάτοικο, που προστέθηκε στο σκηνικό μετά τη δική μου έξοδο, παιδί ή νεαρό ή κάποιον ξενομερίτη γαμπρό ή νύφη. Να και το σπίτι που νοικιάζει εδώ και χρόνια η οικογένεια των Αλβανών ή μήπως το έχουν αγοράσει;

Στο καφενείο συναντώ ακόμη τους παλιούς συμμαθητές μου αλλά και άλλους μεγαλύτερων τάξεων. Ανάμεσά τους και εκείνους τους απείθαρχους ήρωες των παιδικών χρόνων. Εκείνους που σκαρφάλωναν στο πιο ψηλό κλαδί

Μέσα από τα διηγήματα της συλλογής «Ανάμεσα σε τέσσερις λόφους» ο συγγραφέας επιχειρεί μια αναδρομή σε μια παλαιότερη εποχή ζωντανεύοντας στιγμές της ζωής στην ελληνική επαρχία.

Οι ιστορίες του, με έντονο αυτοβιογραφικό στοιχείο, εξελίσσονται στους δρόμους και τις γειτονιές ενός μικρού προσφυγικού χωριού της Δυτικής Μακεδονίας.

Με τη δική του οπτική, με μια γραφή που αγαπά τις ζωντανές εικόνες και τις λεπτοδουλεμένες περιγραφές, καταφέρνει να αναβιώσει την ομορφιά και συγχρόνως τη σκληρότητα της επαρχιακής ζωής.

Από τα καλοκαίρια της ανέμελης παιδικής ηλικίας και τις αναζητήσεις της εφηβείας, έως και την ώριμη αποδοχή της ενηλικίωσης, οι χαρακτήρες του, αν και φαινομενικά εύθραυστοι, αντιμετωπίζουν τη ζωή με θάρρος, αυθεντικότητα και ελπίδα.

Οι ήρωές του ανδρώνονται, εξερευνούν, διδάσκονται, αγαπούν και παθιάζονται και κάποιες φορές παρασυρμένοι σε ερωτικές δίνες οδηγούνται στο άγνωστο. Βιώνουν απώλειες και θρηγούν. Έρχονται αντιμέτωποι με τον πόλεμο και τον ξεριζωμό. Συνεχίζουν να ελπίζουν κόντρα στις λάθος επιλογές του παρελθόντος. Ανήμποροι να αντιδράσουν βλέπουν τις προσδοκίες τους να ματαιώνονται. Κάποιοι συναντούν το πεπρωμένο τους κι άλλοι το καρτερούν στωικά σαρκάζοντας και αυτοσαρκαζόμενοι.

Άλλοτε με χιούμορ και άλλοτε με λεπτότητα και ευαισθησία αναδεικνύει πτυχές της ανθρώπινης ψυχής που καλύπτονται πίσω από το πέπλο του εφησυχασμού της καθημερινότητας, προσφέροντας στον αναγνώστη μια εμπειρία που ξεπερνά τα όρια του χρόνου και του χώρου.